

Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

Ενδεικτικό διάγραμμα ανάπτυξης του θέματος

1. Έννοια, χαρακτηριστικά και σημασία της κριτικής σκέψης
2. Κριτική και δημιουργική σκέψη
3. Παράγοντες που ευνοούν ή αναστέλλουν την κριτική σκέψη
4. Σχέση μνήμης και κριτικής σκέψης
5. Η κριτική σκέψη στο σημερινό σχολείο (εκπαιδευτικό σύστημα, αναλυτικό πρόγραμμα, εγχειρίδια)
6. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και πρακτικές που καλλιεργούν την κριτική σκέψη. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού
7. Συμπεράσματα και προτάσεις

Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης στη σχολική τάξη
Φύλλο παρατήρησης

Σχολείο:.....Δάσκαλος Δασκάλα
Τάξη:.....Ημερομηνία:.....Μάθημα:.....
Ονοματεπώνυμο φοιτητή/τριας:.....

Παρατηρήσεις

1. Η κριτική σκέψη στην τάξη καλλιεργείται με: *
  - α) Ερωτήσεις υψηλού επιπέδου
  - β) Διάλογο
  - γ) Εργασίες
  - δ) Σύγκριση απόψεων
  - ε) Άλλο:.....

2. Ο δάσκαλος παρακινεί τους μαθητές να διατυπώσουν κρίσεις για ζητήματα που τους απασχολούν στο μάθημα:
  - α) Πάντοτε
  - β) Μερικές φορές
  - γ) Καθόλου

3. Ο δάσκαλος:
  - α) Ενθαρρύνει τους μαθητές να δέχονται με κριτικό πνεύμα τη σχολική γνώση
  - β) Συνιστά σ' αυτούς την ανεπιφύλακτη αποδοχή της
  - γ) Λειτουργεί αδιάφορα στο θέμα αυτό

4. Οι μαθητές αντιμετωπίζουν τους κριτικά σκεπτόμενους συμμαθητές τους:
  - α) Θετικά
  - β) Αρνητικά
  - γ) Αδιάφορα

5. Κατά τη διδασκαλία ο δάσκαλος δίνει βαρύτητα: *
  - α) Στην απομνημόνευση
  - β) Στην κριτική ανάλυση και εμβάθυνση
  - γ) Στη δημιουργικότητα

6. Οι μαθητές που διστάζουν να διατυπώσουν την άποψή τους:
  - α) Ενθαρρύνονται από το δάσκαλο να μη διστάζουν
  - β) Δέχονται παρατηρήσεις του
  - γ) Αγνοούνται

7. Οι μαθητές σέβονται τη γνώμη των άλλων και δέχονται οι ίδιοι κριτική για τις απόψεις τους:
  - α) Ναι
  - β) Όχι

8. Οι μαθητές παραθέτουν λογικά επιχειρήματα και αιτιολογούν την άποψή τους:
  - α) Ποτέ
  - β) Σπάνια
  - γ) Συχνά
  - δ) Πάντοτε

---

* Κυκλώστε μια επιλογή σε κάθε παρατήρηση. Στις παρατηρήσεις με αστερίσκο μπορείτε να κάνετε και περισσότερες από μία επιλογές.

Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης στη σχολική τάξη
Ερωτηματολόγιο φοιτητή προς το δάσκαλο

Περιοχή:.....Δάσκαλος Δασκάλα
Τάξη:.....Ημερομηνία:.....Μάθημα:.....
Ονοματεπώνυμο φοιτητή/τριας:.....

Ερωτήσεις

1. Για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης κατάλληλο στυλ διδασκαλίας στην τάξη είναι:
α) Το αυταρχικό   β) Το δημοκρατικό   γ) Το χαλαρό
2. Η κριτική σκέψη των μαθητών ενισχύεται με: *
α) Την ελευθερία έκφρασης
β) Την εισήγηση
γ) Την πρωτοβουλία
δ) Την αποδοχή απόψεων
ε) Τη συζήτηση
στ) Άλλο:.....
3. Πόσο διευκολύνουν τα ισχύοντα αναλυτικά προγράμματα και τα σχολικά βιβλία την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών;
α) Καθόλου   β) Λίγο   γ) Πολύ   δ) Πάρα πολύ
4. Παρακινείτε τους μαθητές σας: *
α) Να ενεργούν κατά τις υποδείξεις σας
β) Να προβληματίζονται
γ) Να αιτιολογούν την άποψή τους
δ) Να σέβονται τη γνώμη σας
5. Ο μαθητής είναι ικανός να κρίνει, όταν: *
α) Διαθέτει την κατάλληλη ηλικία
β) Έχει άποψη στις συζητήσεις
γ) Κατέχει πολλές γνώσεις
δ) Είναι προσεκτικός
6. Οι μαθητές με κριτική σκέψη αντιμετωπίζονται από τους συμμαθητές τους:
α) Θετικά   β) Αρνητικά   γ) Αδιάφορα
7. Οι μαθητές που διστάζουν να διατυπώσουν γνώμη: *
α) Χρειάζονται ενθάρρυνση για να μην διστάζουν
β) Είναι αδιάφοροι
γ) Δεν έχουν γνώμη

---

* Κυκλώστε μια επιλογή σε κάθε ερώτηση. Στις ερωτήσεις με αστερίσκο μπορείτε να κάνετε και περισσότερες από μία επιλογές.

Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης στη σχολική τάξη

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Wirfred Carr & Stephen Kemmis (1997). *Για μια κριτική εκπαιδευτική θεωρία*, μετάφραση Αλέξ. Λαμπράκη κ.ά., Αθήνα.
- Βοσνιάδου, Στ., (1992). *Σκέψη*, τ. Β, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
- Βρεττός, Γ., & Καψάλης, Αχ., (1996). *Μικροδιδασκαλία (σχεδιασμός, εκτέλεση, αξιολόγηση)*, Αθήνα.
- Δανασσής-Αφεντάκης, Αντ., (1992). *Θεματική της Παιδαγωγικής Επιστήμης*, τ. Α, Αθήνα.
- Δανασσής-Αφεντάκης, Αντ., (1985). *Η εξέλιξη της Παιδαγωγικής και της Διδακτικής σκέψης*, τ. Α & Β, Αθήνα.
- Δανασσής-Αφεντάκης, Αντ., (1992). *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, τ. Γ, Αθήνα.
- Θεοφιλίδης, Χ., (1998). *Η τέχνη των ερωτήσεων*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα.
- Κολιάδης, Ε., (2002). *Γνωστική Ψυχολογία*, τ. Δ, Αθήνα.
- Κωσταρίδου-Ευκλείδη, Α., (1997). *Σκέψη και λύση προβλημάτων (Philip Banyard-Nicky Hayes)*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Λεοντσίνης, Γ., (1996). *Διδακτική της Ιστορίας*, Αθήνα.
- Λιούνγκμαν, Κ., (1987). *Ο μύθος της ευφυΐας*, εκδ. Αίολος, Αθήνα.
- Μαγνήσαλης, Κ., (1990). *Μηχανισμοί μεθόδων παραγωγής ιδεών*, εκδ. Interbooks, Αθήνα.
- Μαραγκουδάκη, Γ., (1995). «Κριτική σκέψη», περ. *Το σχολείο του μέλλοντος*, τ. 14, Αθήνα.
- Ματσαγγούρας, Η., (1998). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα.
- Ματσαγγούρας, Η., (1998). *Στρατηγικές διδασκαλίας: από την πληροφόρηση στην κριτική σκέψη*, τ. Β, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
- Παπανούτσος, Ε., (1984). *Πρακτική φιλοσοφία*, εκδ. Δωδώνη, Αθήνα.
- Παπάς, Αθ., (1990). *Μαθητοκεντρική διδασκαλία*, τ. Γ, εκδ. Βιβλία Για Όλους, Αθήνα.
- Παπάς, Αθ., (1996-97). *Το προφίλ του δασκάλου*, Αθήνα.
- Παρασκευόπουλος, Ι., (1985). *Εξελικτική Ψυχολογία-Σχολική ηλικία*, τ. 3^{ος}, Αθήνα.
- Ραντίλε, Λ., (1978). *Η διανοητική ανάπτυξη του παιδιού*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα.
- Τρίγγα, Π., (1996). *Διδακτική-Σημειώσεις*, εκδ. Ευγ. Μπένου, Αθήνα.

Τριλιανός, Αθ., (1997-98). «Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης στο σχολείο», περ. *Μακεδόν*, τ. 4, σελ. 31-43.

Τριλιανός, Αθ., (2002). *Η κριτική σκέψη και η διδασκαλία της*, Αθήνα.

Τριλιανός, Αθ., (2004). *Μεθοδολογία της σύγχρονης διδασκαλίας*, Αθήνα.

Τσιπλητάρης, Αθ., (1996). *Ψυχοκοινωνιολογία της σχολικής τάξης*, εκδ. Περιβολάκι, Αθήνα.

Φράγκος, Χρ., (1984). *Ψυχοπαιδαγωγική*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα.

Χατζηδήμος, Χρ., (1989). *Εισαγωγή στην παιδαγωγική*, εκδ. αφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.